

ראשי פרקים

סקירה תאורטית

מבוא

- א. הפרטה : הגדרות
1. רציונל ותהליכי ההפרטה
 2. מאפייני ההפרטה
 3. השלכות ההפרטה
- ב. התפתחות ההפרטה בשירותי הרווחה לאנשים עם מוגבלויות בעולם המערבי
הפרטה חלקית, מיקור חוץ ומשמעויותיהם

חקר המקרה

- א. הפרטה בישראל
1. רציונל ותהליכי ההפרטה
 2. מאפייני ההפרטה
- ב. הפרטת שירותי הרווחה :
1. רציונל ושיקולים
 2. השלכות ההפרטה
- ג. הפרטת שירותי הרווחה לאנשים עם מוגבלויות 3-9
- ד. הפרטה – הגדרות, רציונל, מאפיינים ותהליכים 3-4
- ה. הפרטת שירותי הרווחה לאנשים עם מוגבלויות 4-5
- ו. יתרונות ההפרטה בשירותי הרווחה לאנשים עם מוגבלויות 5-6
- ז. השפעת ההפרטה על שירותי הרווחה לאנשים עם מוגבלויות – ביקורת 7-9
- דיון ומסקנות 10
- ביבליוגרפיה 11

מבוא

נושא העבודה הוא הפרטת שירותי הרווחה לאנשים עם מוגבלויות בישראל בהשוואה למדינות מתועשות אחרות.

מדיניות הרווחה עד תחילת האלף השלישי פעלה הן ברמת ההצהרה הממשלתית, הן ברמת היישום בשטח. מאז תחילת האלף השלישי, ועל רקע הגלובליזציה והגישה הניאו-ליברלית, למרות שלא חל שינוי ברמת ההצהרה, חל שינוי ביישום המדיניות. המעבר ל'הפרטה חלקית' של שירותי הרווחה יצר שינוי חד ביחסי הכוח, בחלוקת המשאבים, ביעדים ובתוצאות.

שאלת המחקר הינה: כיצד משפיעה ההפרטה על זכויות אנשים עם מוגבלויות?

בעיית המחקר היא ריבוי המחקרים, המציעים מגמות מנוגדות.

בעבודה אנתח את פרק ג: הפרטת שירותי הרווחה לאנשים עם מוגבלויות, תוך תיאור קצר של הגדרות, מאפיינים, רציונל ותהליכים של ההפרטה – בעיקר בהקשר של 'הפרטה חלקית' בשירותי הרווחה. ותוך ניתוח מורחב של יתרונות ההפרטה עבור אנשים עם מוגבלויות, חסרונות ההפרטה וכשליה והשלכות ההפרטה על זכויות אנשים עם מוגבלויות.

בסיכום אנסה לבחון האם המחקרים שבחנו את יישום מדיניות ההפרטה מלמדים על מגמה מובהקת.

א. סקירת הספרות

1. הפרטה – הגדרות, רציונל, מאפיינים ותהליכים

אחד מעקרונות מדינת הרווחה, שמדינת ישראל אימצה כמדיניות, נוגע לאחריות המדינה על רווחת הציבור ואספקת השירותים החברתיים, (Benish, 2018). עקרון זה נשען על רעיון הרחבת מוסד האזרחות והכרה בזכויות חברתיות של Marshall (1950), שבמרכזו "ההכרה שלכל אדם, החבר בקהילייה המדינתית שהוא חי בה, יש הזכות לחיות בתנאי חיים חברתיים, כלכליים נאותים וליהנות מרמה תרבותית ההולמת אותם" (אצל הולר, 2014: 44).

שירותי הרווחה האישיים עוסקים במתן מענים לצרכים ובטיפול בבעיות של פרטים, משפחות, קבוצות וקהילות שאינן מסוגלות, או מתקשות להתמודד עם מצוקות שונות שפוגעות בתפקוד ובאיכות חייהם ומקשות על השתלבותם בחברה. אוכלוסיית הרווחה כוללת אנשים עם מוגבלויות, נכים, אנשים בפיגור, מכורים לסמים ולאalkohol, חסרי בית, ילדים ובני נוער במצבי סיכון, משפחות במשבר ונשים מוכות (קטן, 2008).

שינויים במדיניות הרווחה החלו במדינות המערב המתועשות ובישראל במקביל לתהליכים כלכליים גלובליים מאז שנות השמונים וכיוונו למדיניות ניאו ליברלית והפרטה, במשמעם: פתיחת המשק לשוק חופשי, צמצום התערבות הממשלה במשק, הקטנת השירותים הציבוריים ונטייה להעבירם לידיים פרטיות (זיכלינסקי, 2010). מניעי הממשלות במערב לקדם תהליכי הפרטה במשק קשורים לרצון להקטין את המגזר הציבורי ובכך להקטין את הנטל התקציבי על הממשלה, להתאים ולהגמיש את המנגנונים הממשלתיים לתנאי השוק החופשי התחרותי ולעקוף את האיגודים המקצועיים תוך צמצום ההסכמים הקיבוציים היקרים (חסון, 2006).

המושג הפרטה אינו חד משמעי, היות וכולל מושגי משנה (כמו "הפרטה חלקית" בשמותיה ומאפייניה השונים), מציע מושאי הפרטה שונים, כוונות שונות והיקפים שונים, באופן שיוצר עמימות (לוי וזהבי, 2021). הגדרת הפרטה של הביטחון הסוציאלי מורכבת אף יותר בגלל המגוון הרב של שיטות הביטחון הסוציאלי הנוהגות כיום בעולם, היקף פריסתה, מכלול ענפי הביטוח הנכללים בה, ומבחר הקצבאות המוענקות מכוחה (מור, 2019). תופעת ההפרטה, לכשעצמה הינה מורכבת מתהליכים מגוונים ומקשה בכך על הגדרה אחידה ומכאן, על הבנת ההשלכות של תהליך ההפרטה על תשתיות הרווחה ואספקת השירותים החברתיים (לוי וזהבי, 2021).

ההגדרה המקובלת מתייחסת להפרטה כתהליך העברת נכסים מבעלות ציבורית של המדינה לבעלות פרטית של גורם שלישי, כאשר התהליך יכול להתבטא בצמצום מעורבות הממשלה על ניהול הנכסים שבעלותה, מכירת חברות והעברת האחראיות על מתן השירותים הציבוריים (באופן מלא, או חלקי) לגורמים פרטיים, העברת עלויות שירותים אשר היו בבעלות המדינה לידי הצרכנים ומתן סמכות לתקופה מוגבלת, או בלתי מוגבלת, לגורמים פרטיים להפעלת תשתיות הנמצאות בבעלות ציבורית (חסון, 2006).

שיקולי ממשלות ישראל, מאז שנות ה-90 לצמצום עלות הביטחון הסוציאלי, קשורים לכמה מגמות שהתפתחו ומתפתחות בישראל: חל גידול במספר האנשים הנזקקים לקצבאות ביטחון.